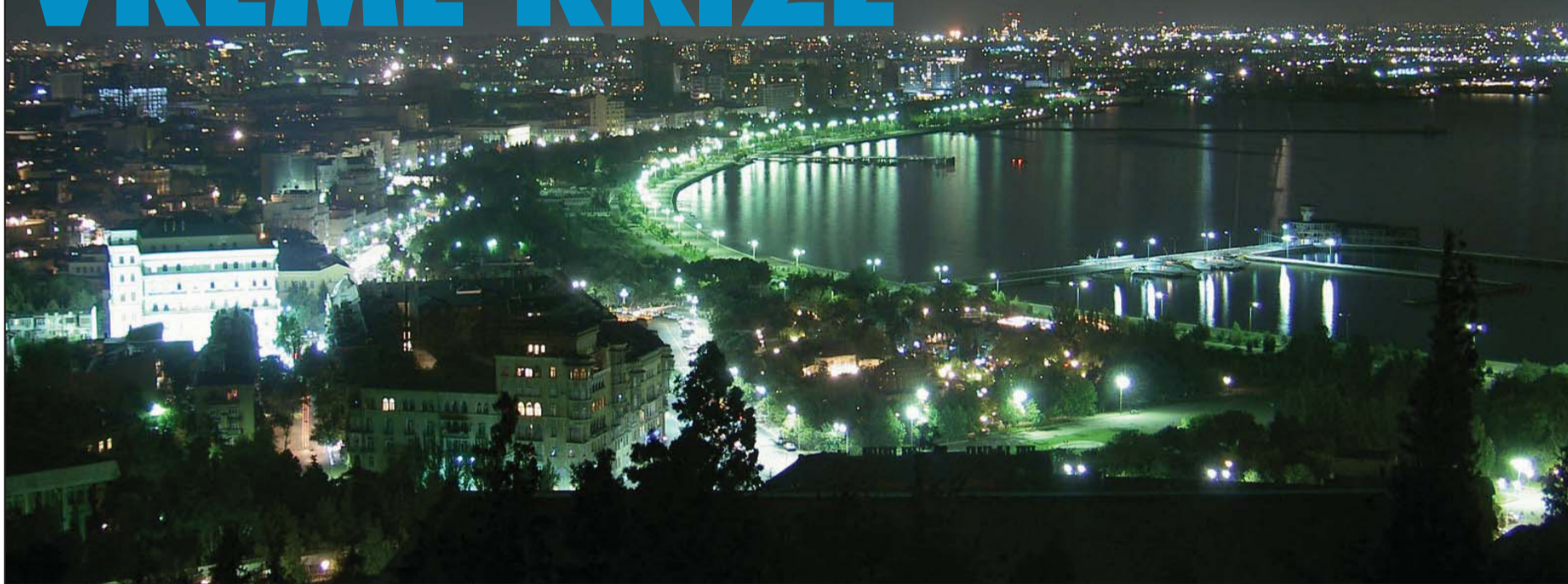

AZERBEJDŽAN

OVAJ PRILOG JE PRIPREMLJEN U SARADNJI SA AMBASADOM REPUBLIKE AZERBEJDŽAN U SRBIJI

USPEŠNI I U VREME KRIZE

Modernizacija i razvoj osnovni ekonomski ciljevi: Baku, grad i naftne bušotine

DVADESET GODINA NEZAVISNOSTI

Azerbejdžan je 18. oktobra 1991. obnovio svoju nezavisnost, a azerbejdžanski narod dobio je istorijsku šansu da realizuje nacionalnu ideju i izgradi državost. Danas je Azerbejdžan savremena zemlja koja se dinamično razvija i njegova je nezavisnost najveće bogatstvo i najveća vrednost za azerbejdžanski narod.

Savremena Republika Azerbejdžan predstavlja naslednicu Demokratske Republike Azerbejdžan koja je postojala od maja 1918. do aprila 1920. DR Azerbejdžan je sjedinila u sebi evropske demokratske vrednosti i posebnosti istočnjačke kulture sa nacionalnim vrednostima i postala model izgradnje nove države i društva gde su se poštovala prava i slobode svih građana. Po prvi put u muslimanskom svetu žene su imale pravo glasa.

Aktiva Državnog naftnog fonda Azerbejdžana dostigla je 1. aprila ove godine 25 milijardi evra. Istorijski maksimum dostigle su na isti dan i devizne rezerve Centralne banke Azerbejdžana; one su tada iznosile 6,7 milijardi dolara

U istoriji bilo kog naroda 20 godina nije dug period. Nacionalna ideja za koju su se borile mnoge generacije Azerbejdžanaca u XIX i početkom XX veka na pravi način je realizovana upravo tokom 20 godina postojanja nezavisnog Azerbejdžana.

Azerbejdžan je danas multikonfesionalna i multinacionalna zemlja. Predstavnicima raznih etničkih i verskih zajednica imaju jednaka prava i slobode. U Azerbejdžanu se danas odvija proces ubrzanog razvoja, realizuju se demokratske reforme, radi se na velikim projektima. Azerbejdžan pridaje ogroman značaj stvaranju prijateljskih i bliskih odnosa sa svim zemljama u svetu.

Za poslednjih 20 godina od momenta obnove nezavisnosti postavljeni su čvrsti temelji savremenog razvoja zemlje. Azerbejdžan je stao na sigurne noge, pojavila se mogućnost kako za razvoj, tako i za filozofsko razmatranje o problemima očuvanja i razvoja državnosti.

Nastavak na strani A2

DVADESET GODINA NEZAVISNOSTI

Stabilnost i ekonomski razvoj odredio kao prioritete: Heydar Alijev, nekadašnji predsednik Azerbejdžana

Nastavak sa strane A1

U tom periodu ogromnu ulogu imao je tadašnji predsednik države Heydar Alijev. On je realno ocenio okolnosti, uspeo je da okupi i mobilise celo azerbejdžansko društvo kako bi realizovao zadatke koje je trebalo izvršiti hitno i koji su bili od životne važnosti za postojanje azerbejdžanske države kao što je prevazilaženje vakuma u vlasti, pretinja separatizma i naruženih kriminalnih formacija, formiranje sposobne vojske, imao je veliku ulogu u jačanju i razvoju Azerbejdžana kao unitarne pravne i demokratske države.

Dok je on bio predsednik u Azerbejdžanu su prekinuti građanski sukobi, država je izašla iz duboke ekonomske i socijalno-političke krize i iz spoljnopoličke izolacije.

Tokom deset godina, koliko je Heydar Alijev bio predsednik, 1993-2003, obezbeđena je stabilizacija društveno političkog života, određeni su ključni prioriteti ekonomskog razvoja u uslovima prekida vatre na frontu; formirana je naftna strategija čija je osnovu postavilo potpisivanje „Ugovora veka“, počela je transformacija Azerbejdžana u glavni regionalni energetska faktor; Azerbejdžan je postao regionalni logistički centar posredstvom učešća u projektu „Veliki put svile“; stvoren je model uravnotežene spoljne politike; formirana je savremena i sposobna vojska.

Na čelo države 2003. godine stupio je predsednik Ilham Alijev. On je inicirao velike infrastrukturne projekte kako bi se obezbeđio opstanak strukture azerbejdžanske privrede. Ti projekti zahtevali su kvalitativno drugačiji pristup pitanju odabira kadro-

va angažovanih u upravljanju. Za dinamiku razvoja koju je zemlja odabrala uz predsednika Ilhama Alijeva ozbiljan ispit bila je svetska finansijska kriza 2008-2011.

Ekonomija Azerbejdžana, bankarski sistem, glavna preduzeća realnog sektora nisu osetili svetsku finansijsku krizu u obimu kako se to dogodilo u nizu vodećih zemalja koje su industrijski razvijene, i u mladim nezavisnim državama. Čak u najgorim vremenima krize 2008-2009. ekonomija Azerbejdžana zabeležila je rast od devet odsto. U strukturi BDP-a očuvano je preimućstvo proizvodnog sektora - 64 odsto rasta ekonomije obezbedila je proizvodnja. Veliku

Svestan dugoročne ograničenosti naftnih i gasnih resursa, Azerbejdžan posebnu pažnju obraća na diverzifikaciju ekonomije. Za realizaciju tog cilja preduzimaju se široke mere podrške malog i srednjeg preduzetništva

ulogu u očuvanju tempa ekonomskog razvoja odigrao je Državni program socijalno-ekonomskog razvoja regiona iz 2004. koji je bio realizovan tokom četiri godine. Pošto su bili izvršeni svi zadaci koji su postavljeni u okviru tog programa, za period 2009-2013. donet je novi program razvoja i njegova realizacija je u toku.

Postavljeni ekonomski zadaci omogućili su da se nastavi modernizacija kapaciteta u raznim granama privrede, da se u zadatim rokovima omogući diverzifikacija strukture privrede. Od 2004. do 2011. prihodi budžeta porasli su za 7,6 puta. Ukupno je

otvoreno oko 900.000 radnih mesta, od toga 700.000 stalnih radnih mesta.

Tokom 2010. obim kratkoročnih kredita za privredu koje su odobrile lokalne banke povećan je za 8,8 odsto. Isti pokazatelj za dugoročne kredite povećan je za 9,1 odsto. Aktiva bankarskog sektora zemlje 1. februara 2011. iznosila je oko 13 milijardi evra. Povećanje ukupnog portfelja depozita fizičkih lica u bankama u 2010. iznosilo je 29,7 odsto i dostiglo je tri milijarde evra do kraja godine.

Aktiva Državnog naftnog fonda Azerbejdžana dostigla je 1. aprila ove godine 25 milijardi evra. Istorijski maksimum dostigle

su na isti dan i devizne rezerve Centralne banke Azerbejdžana; one su tada iznosile 6,7 milijardi dolara.

Važno je podvući da je razvoj naftnog sektora postao jedan od strateških ciljeva za rešavanje drugih zadataka ekonomskog i socijalnog karaktera. BNP je povećan za skoro tri puta u poslednjih sedam godina, a ta dinamika je očuvana čak i u periodu najteže svetske krize. Dinamika rasta naftnog sektora je pri tome značajno pretekla dinamiku rasta čitave privrede: 2010. kada je rast BNP zemlje bio pet odsto naftni sektor zabeležio je rast od 7,9 odsto.

Svestan dugoročne ograničenosti naftnih i gasnih resursa, Azerbejdžan posebnu pažnju obraća na diverzifikaciju ekonomije. Za realizaciju tog cilja preduzimaju se široke mere podrške malog i srednjeg preduzetništva. Aktivno kreditiranje malog i srednjeg preduzetništva linijom Nacionalnog fonda za pomoć preduzetništvu, uključujući i dugoročne kredite, dalo je jak impuls razvoju privatnog sektora. Pri tome se 80 odsto kredita dodeljuje regionima.

Samo tokom poslednje godine u zemlji je otvoreno više od pet hiljada preduzeća, a očuvanje obima investicija u privredu pratećno je pozitivnim izmenama u njihovoj strukturi - dve trećine investicija obezbeđeno je unutrašnjim, azerbejdžanskim kapitalom.

Danas poljoprivreda predstavlja najvažniju sferu nacionalne ekonomije. Od 1995. su počele radikalne zemljišne reforme. U agrarnoj proizvodnji danas udeo privatnog sektora iznosi 99,7 odsto. To je potvrda da se agrarni sektor razvija na temeljima tržišne privrede. Seosko stanovništvo predstavlja 47 odsto ukupnog stanovništva, 39,7 odsto zaposlenih radi u sferi poljoprivrede.

Nastavlja se, takođe, proces podrške države preduzetništvu u opštinama i selima. Značajan deo kredita koji je odobrio Nacionalni fond za pomoć preduzetništvu usmeren je upravo ka agraru - 94 odsto projekata koje finansira država odnosi se upravo na proizvodnju i obradu poljoprivrednih proizvoda.

Prošle godine još jednom je potvrđeno da je Azerbejdžan ne samo nafta, već i gasna zemlja - otvoreno je nalazište gasa „Umid“, gde su istražene rezerve gasa koje dostižu 200 milijardi kubnih metara. Na ovaj istorijski projekat uzdiže Azerbejdžan na novi nivo geoeonomskog značaja u uslovima transformacije zemlje koja poseduje status faktora energetske bezbednosti Evrope.

U toku je izgradnja puteva regionalnog značaja koji povezuju sever i jug, istok i zapad, izgradnja pruge Baku - Tbilisi - Kars, koja će povezati prostor od Kine do Evrope. Paralelno, u toku je nabavka novih lokomotiva i vagona, aviona i plovila pošto se povećava obim transporta roba kroz Azerbejdžan. Realizacija ovih infrastrukturnih projekata, izgradnja novog aerodromskog kompleksa i morske luke u Bakuu doprineće da Azerbejdžan postane centralno saobraćajno čvorište i konkurentni logistički centar regiona.

Osnovni cilj ekonomske politike Azerbejdžana danas je nastavak daljeg kursa modernizacije i razvoja, širenje izvoznog potencijala, privlačenje stranih kompanija za otvaranje njihovih regionalnih predstavništava i sedišta koji bi radili u celom regionu južnog Kavkaza i Kaspijskog basena. Privreda Azerbejdžana pored stvaranja adekvatne atmosfere za privlačenje investicija i sama postaje veliki investitor, transformišući svoje pozicioniranje i imidž na svetskoj ekonomskoj areni. Od 2003. do 2010.

Azerbejdžan je aktivno realizovao investicijonu politiku i uložio je 5,7 milijardi dolara u privredu drugih zemalja. Nesumnjivo je da će finansijski rezultati Azerbejdžana omogućiti da se taj pokazatelj poveća za nekoliko puta.

Sporovodiči uravnoteženu spoljnu politiku Azerbejdžan je postao regionalni lider na južnom Kavkazu i bez njegovog mišljenja bilo koji regionalni projekat unapred postaje ili nekonkurentan ili otvoreno utopijski. Azerbejdžan danas nije samo isporučilac sirovina i transportni koridor, već i važna karika evropske geoeonomije i regionalne politike.

OTVORENI KA ISTOKU I ZAPADU

Baku je veoma star grad, poznat još od III veka. Poznat je po prelepim bulevarima na obali, noćnom planeru na naftnim platformama nad morem i starom gradu gde je sačuvan dvorac vladara, tvrđava Ičerišeher i, najzad, Kiz-Kalas (Devojačka kula). Do današnjeg dana sačuvano je mnogo legendi o toj kuli, koja je podignuta još u XII veku. Zapadno od Apšeronskog poluostrva koji je glavni naftni region u zemlji nalazi se Šemaha, prestonica drevne države Širvan. Upravo tu se proizvode poznata azerbejdžanska dezertna vina koja konkurisu lakim gruzinskim vinima. Ali većio deo teritorije Azerbejdžana nalazi se u zoni polupustinje sa slanim zemljištem gde je zemljoradnja bez navodnjavanja nemoguća. Azerbejdžanska kultura prihvatila je iransku sigurnost i lakoću turkijskih nomada. Otvoren prema istoku i zapadu, savremeni Azerbejdžan traga za sopstvenim putem evropske modernizacije koji će mu pomoći da uđe u uniju razvijenih država, ali trudi se da sačuva i tradicionalne vrednosti.

Osim toga, zemlja se postepeno transformiše u intelektualni i informativni centar regiona južnog Kavkaza. Azerbejdžan je uspeo da promeni ne samo regionalnu geopolitiku, već i geoeonomiju u svoju korist, nastupivši kao geografski centar Evroazije.

U isto vreme savremeni Azerbejdžan zauzima jedan od liderskih položaja u procesu muslimanske i turkemske solidarnosti, demonstira privrženost evropskim integracijama, nastavlja da gradi veze i odnose bazirane na uzajamnom dopunjavanju sa globalnim velesilima kao što su SAD i Rusija, osnovnim regionalnim državama i ZND. Azerbejdžan se pokazao kao pouzdani partner mnogih zemalja i međunarodnih organizacija u globalnim izazovima savremenog sveta, bilo da je to borba protiv terorizma, međunarodnog kriminala i distribucije narkotika, rešavanje problema zaštite okoline ili da su to pitanja demografije i migracije stanovništva. Čitav niz globalnih inicijativa za međukulturni dijalog polazi poslednjih godina upravo iz Azerbejdžana. U toku je ogroman rad na zaštiti i promociji istorijskog nasleđa zemlje, obnovi, restauraciji i očuvanju nacionalnih spomenika kulture. Azerbejdžan koji ima veoma bogato istorijsko i kulturno nasleđe, tradiciju verske i socijalne tolerancije danas se uspešno transformiše u platformu za dijalog različitih kultura i saradnju svetskih kultura i civilizacija. Baku je 2009. proglašen prestonicom islamske kulture, a od 7. do 9. aprila u Bakuu je održan Svetski forum međukulturnog dijaloga.

U današnje vreme ključni problem azerbejdžanske stvarnosti predstavlja okupacija azerbejdžanskih zemalja Nagorno Karabaha i sedam opština oko njega od vojnih snaga Republike Jermenije. Jermensko-azerbejdžanski konflikt ušao je u istoriju dvadesetog stoleća kao jedan od najtragičnijih, on je uticao na sudbine miliona ljudi. Konflikt koji je započeo 1988. izašao je van okvira jermensko-azerbejdžanskog sukoba i postao je međunarodno regionalno pitanje. Četiri rezolucije Saveta Bezbednosti UN u vezi sa neophodnosti oslobodjenja okupiranih teritorija više od 19 godina

Zemlja vatre

Otvaranje Državnog univerziteta u Bakuu 1919. i Azerbejdžanske akademije nauka 1945. godine najvažniji su događaji u stvaranju društvene svesti azerbejdžanskog naroda koji pobuđuju patriotizam, što nije nevažna okolnost u vreme kada se formira novi kvalitet azerbejdžanske državnosti. Na desetine visokoškolskih ustanova i stručnih škola, na hiljade srednjih škola i liceja, duhovnih škola - to su fenomeni savremenog obrazovnog sistema Azerbejdžana kome je potrebna neprekidna podrška države.

Privreda Azerbejdžana koja je produkt filozofije i prakse industrijalizacije ponos nacije. Tokom mnogo decenija eksploatacije, prerada i proizvodnja nafte ne samo da su primer savremene industrije, već su

ostale su nerealizovane. Azerbejdžan nikada neće prihvatiti okupaciju svojih zemalja, i vraćće svoje teritorije, po svaku cenu.

primer definisanja i rešavanja problema odnosa među ljudima. Naftna oblast Bakua početkom XX veka činila je više od polovine svetske eksploatacije nafte. Nafta je Baku podigla do nivoa najlepših gradova Evrope i Amerike. Naftni Eldorado privlačio je darovite arhitekte Evrope, Rusije i istoka. Tako su se u neponovljivom izgledu grada Bakua sintetizovali gotika, barok, mauritanski stil i uzvišena jednostavnost Abšeronske škole izgradnje - tako je rođena eklektika Bakua.

Krupni kapital - ekonomski, socijalni, kulturi i ljudski, formirao je neponovljivi i nezamenjivi stil života višenacionalnog Bakua. Na razmeđi vekova osnivaju se dobrotno društva - izvorista prosvetiteljstva i solidarnosti. Kapitalni fondovi tih društava sastojali su se od priloga uspešnih naftnih industrijalaca i trgovaca koje su pokretala islamska i hrišćanska shvatanja vrednosti i milosrđa. Treba podvući i da je osnova svetski poznatog fonda Nobelove nagrade bila postavljena u Bakuu.

Postoje različita objašnjenja naziva Azerbejdžan. Dugo se smatralo da u prevodu sa farsija on znači „zemlja plamenova“ jer je zemlja bila jedna od centara zoroastrizma - drevne religije obožavalaca vatre. Krajem XIX veka naučnici su izneli hipotezu da je naziv vezan za ime Atropat - tako se zvao satrap - namesnik poslednjeg persijskog cara Darija III (IV v pre n.e), koji je vladao na tim prostorima. Provincija je dobila grčki naziv Midija Atropatena. U srednjem veku naziv su mnogo puta menjali i pogrešno prenosili, sve dok nije stekao sadašnji oblik - Azerbejdžan. Prema jeziku Azerbejdžanci su turkijski narod, u čijem su stvaranju učestvovali mnogi drevni narodi. Njima pripada stanovništvo država Mane (prva polovina prvog milenijuma pre n. e.), Kavkaske Albanije (druga polovina prvog milenijuma pre naše ere do X veka naše ere), Midije Atropatene (IV vek pre naše ere do VII veka naše ere). Svi ti ogromni prostori nalazili su se pod vlasti Irana. Pošto je teritoriju Atropatene osvojio Apski kralj, u VII veku počeli su da je zovu Adrejdžan, zatim Azerbejdžan. Drevna Albanija nalazila se u severnom delu sadašnjeg Azerbejdžana, a Mala Midija, ili Midija Atropatena u južnom.

Glavnu ulogu u formiranju azerbejdžanskog naroda imali su turkijski narodi (poreklom od oguzo-seldžučkih plemena), koji su osvojili ove zemlje i vladali od XI do XIV veka. Osvajali su ih i Mongoli - Tatai (XIII-

XIV vek), a od XVI do XVIII veka one su se našla pod vlašću države Sefevida.

Za mnogo Rusa Azerbejdžan je postao kaplja Istoka, prototip istočne zemlje. Počev od 1806. posle rusko-iranskih ratova Azerbejdžan je po delovima ušao u sastav ruske imperije. U drugoj polovini XIX veka Rusi su, pošto su se utvrdili na teritoriji Azerbejdžana, krenuli u osvajanje Turkmene, preko Kaspijskog mora su prebacivali jedinice, hranu, opremu za izgradnju i obezbeđenje puteva. U leto 1918. Turci i Englezi pokušali su da osvoje Azerbejdžan. Sovjetska vlast je tamo bila veoma slaba i okupatori su uspeali u svom naumu. Simbol otpora postala su 26 bakinska komesara koje su 1918. Englezi streljali. Okupatori su bili proterani 1920. Iste godine proglašena je Azerbejdžanska Sovjetska Socijalistička Republika koja je 1922. u sastavu Zakkavkaske Federacije ušla u sa-

stav SSSR. Od 1936. Azerbejdžan je bio u sastavu SSSR-a kao savezna republika.

Posebnosti svakodnevnog života azerbejdžanskog naroda, nacionalni lik i samosvest posebno se odražavaju u umetnosti. Nije slučajno što danas u najbogatijim muzejima na svetu možete da se susretete sa prekrasnim primerima narodne radinosti Azerbejdžana. U najbogatijim postavkama muzejskih kolekcija londonskog muzeja Viktorije i Alberta, parijskog Luvara, Metropolitena u Vašingtonu, u muzejima u Beču, Rimu, Berlinu, Istanbulu, Teheranu, Kaiuru mogu se videti dela narodne primenjene umetnosti stvorena umesnim rukama majstora iz Tebriza, Nahčivana, Hajandže, Gazaha, Gube, Bakua, Šeke, Samahe i Karabaha. Umetnička dela od metala pronadena u raznim delovima Azerbejdžana imaju istoriju dugu oko 5000 godina. Komadi posuda, oružja i nakita pronađeni na tim teritorijama predstavljaju vredan izvor ne samo kao istorijska činjenica već i izvor informacija o majstorstvu ljudi.

Predmeti materijalne kulture nađeni na teritoriji Azerbejdžana svedoče o tome da su naši preci još u drugom milenijumu pre naše ere pravili od bronzne posude, kinžale, sekire, pojaseve i druge predmete za ukrašavanje bogatih oblika i da su ih koristili u životu i u domaćinstvu. To govori o tome da su se majstori za bakar i juveliri bavili tim zanatima još u drevna vremena.

Tkanjem tepiha su se u Azerbejdžanu bavili još od vremena bronzanog doba (kraj II i početak I milenijuma pre naše ere). O razvoju tkanja tepiha u Azerbejdžanu pisali su Herodot, Klaudije Elian, Ksenofont i drugi istoričari starog sveta.

Zemlja Plamena je poznata i kao postojbina čarobne muzike. U azerbejdžanskoj nacionalnoj muzičkoj umetnosti posebno mesto zauzimaju narodne pesme, igre i stvaralaštvo asiga.

Kamen temeljac azerbejdžanske nacio-

nalne muzike predstavljaju mugame. Nije slučajno što su 2003. odlukom UNESCO-a azerbejdžanske mugame uključene u spisak kulturnog nasleđa čovečanstva. Od najstarijih vremena naša narodna muzika razvijala se paralelno sa književnosti, na primer umetnost mugama razvijala se zajedno sa istočnom poezijom. Književnost naših klasika i savremenika zauzima počasno mesto u riznici svetske kulture. Dela koja su napisali azerbejdžanski pesnici i pisci imaju veliki umetničko-estetski značaj.

Korenovi pozorišne umetnosti u Azerbejdžanu povezani su sa delatnosti i svakodnevnim životom, svečanostima i svadbenim tradicijama i sa pogledima na svet azerbejdžanskog naroda. Elementi spektakla koji postoje u ceremonijama, ritualima i igrama imali su važnu ulogu u stvaranju samostalnog narodnog pozorišta. Azerbejdžansko narodno pozorište uvek je imalo realistički karakter i bilo je usko povezano sa radnim narodom. Repertoar narodnog teatra sastojao se od nevelikih predstava (farsova) određenog etičkog sadržaja. Danas gledalac ima mogućnost da prati predstave Akademskog Nacionalnog dramskog pozorišta, Bakinskog gradskog pozorišta, Teatra pantomime, Teatra mladog gledaoca i drugih.

Azerbejdžanska kultura

Dinamična i stabilna privreda

Posle obnove državne nezavisnosti 1991. Azerbejdžan je počeo da realizuje savremena prava i da vodi samostalnu politiku u sferi privrede. Najvažniji pravac te delatnosti postao je formiranje privrednog sistema zasnovanog ba različitim oblicima svojine, prelaz na tržišne odnose i integracija u svetsku privredu. Ekonomski razvoj od vremena kada je stečena nezavisnost do danas može se podeliti na dve osnovne faze. Prva, od 1991. do 1995. predstavljala je vreme haosa i pada, a drugi je period mikroekonomske stabilnosti i dinamičnog razvoja privrede koji je počeo 1996. godine i traje i danas.

Nastavak na strani A4

Jedno od najstarijih naselja na svetu: Kinalug na Kavkazu

Nastavak sa strane A3

Kao rezultat dalekovidne politike samopregornog rada nacionalnog lidera azerbejdžanskog naroda Hejdara Alijeva, bez obzira na tešku situaciju u početku, tokom kratkog istorijskog perioda posle obnove državne nezavisnosti postignuti su veoma veliki uspesi u socijalno ekonomskom razvoju zemlje i integracije u svetski privredni sistem. Najveće dostignuće je u tome što je kao rezultat realizacije procesa nezavisne državne izgradnje u tom periodu nastao po svojoj suštini novi model u razvoju ekonomskih reformi - azerbejdžanski model.

Jedan od najvažnijih pravaca u ekonomskoj politici Republike Azerbejdžan je priprema naftne strategije nezavisne države. Realizacija strategije započela je od sklapanja sporazuma o zajedničkoj eksploataciji tokom 30 godina nalazišta „Azeri“, „Čirag“ i dela u dubokoj vodi „Ginešli“ u azerbejdžanskom sektoru Kaspijskog mora i podele dobijene nafte koji su sklopile Državna naftna kompanija Republike Azerbejdžan i 12 poznatih naftnih kompanija (Amoko, BP, MakDermot, Junikal, Lukoil, Statoil, Ekson, Turckija petrolari, Penzoi, Itoču, Remko, Delta) iz niza zemalja (SAD, Velika Britanija, Rusija, Turska, Norveška, Japan, Saudijska Arabija).

Datum koji je zlatnim slovima upisan

u istoriju nezavisne Republike Azerbejdžan i koji će zauvek ostati u sećanju sadašnjih i budućih generacija jeste 20. septembar 1994. Potpisivanje i realizacija sporazuma koji je danas u celom svetu poznat kao „Ugovor veka“ predstavlja očiglednu potvrdu realizacije nove naftne strategije Azerbejdžana.

Kao rezultat fundamentalnih reformi širokih razmera koje su sprovedene u privredi postignuti su veliki rezultati u oblasti industrije. Ugovori o zajedničkom radu na eksploataciji nafte i gasa zaključeni sa velikim kompanijama razvijenih zemalja 1994. dali su jak impuls ubrzanom razvoju naftne i gasne industrije. Može se reći da je kao rezultat osetnog progressa u svim sferama proizvodnje, uključujući naftnu i gasnu, hemijsku i petrohemijsku, mašinsku, proizvodnju građevinskih materijala suštinski povećana proizvodnja. Izdvojimo da se osim eksploatacije sirovina značajno razvila i prerađivačka industrija.

Poljoprivreda kao glavna privredna grana Azerbejdžana uvek je imala je važnu ulogu u razvoju zemlje i obezbeđenju potrebnih prehrambenih proizvoda za stanovništvo. Kao rezultat ozbiljnih strukturnih reformi u poljoprivredi bila su likvidirana sva preduzeća poljoprivrede, uključujući i sovhoze i kolhoze, a njihovo vlasništvo podeljeno je između članova domaćinstava. U državnom

vlasništvu ostao je neveliki broj stočarskih, ratarskih i drugih poljoprivrednih dobara takve vrste. Ubrzanje stvaranja nove vrste vlasništva na selu - seosko farmerskog - stvorilo je nove uslove za bolju organizaciju poljoprivrednih radova i razvoj agrarnog sektora. Reforme koje su sprovedene u agrarnom sektoru Azerbejdžana po svom radikalizmu i tempu u osnovi su se razlikovale ne samo od reformi u drugim oblastima privrede zemlje već su imale posebnu ulogu u stvaranju privatne svojine i raz-

Uspesno je završen veliki rad na realizaciji projekta glavnog izvoznog naftovoda Baku-Tbilisi-Džežhan, koji je predviđen za obezbeđenje dugoročnih interesa Azerbejdžana, razvoj ekonomske saradnje širokih razmera i sve veći izvoz nafte na svetska tržišta

voju preduzetništva. Jedan od faktora koji obezbeđuju privredni razvoj jeste dinamika ulaganja kapitala. Orijentacija ka ulaganju kapitala pored rasta proizvodnje podstiče izgradnju i predaju na korišćenje novih preduzeća, obrazovnih ustanova, objekata medicinske zaštite, stanovanja i drugih objekata socijalne namene, a to vodi stvaranju novih radnih mesta. Iz tog razloga u ekonomskoj politici Republike Azerbejdžan povećanje obima privučenih investicija uključuje

čujući i strane, svake godine, zauzima jedno od prvih mesta. Na taj način rezultati postignuti u kratkom vremenskom periodu u svim privrednim granama zemlje u sprovođenju reformi još jednom svedoče o pravilnoj ekonomskoj politici.

Naftna strategija

Azerbejdžan koji poseduje duboke etičke, kulturne, naučno-ekonomske potencijale, koji ima pogodan geografski i politički položaj u isto vreme bogat je prirodnim resursima. U čitavom nizu prirodnih bogatstava najvažnije mesto zauzima nafta. Kao rezultat globalne ekonomske i višestrane politike širokih razmera nafta danas pripada njenom pravom vlasniku - azerbejdžanskom narodu i služi jačanju političke nezavisnosti, ekonomskom progressu i blagostanju stanovništva.

Azerbejdžanska naftna industrija prošla je tokom svoje višegodišnje istorije veliki razvojni put. Ali tek pošto je stečena nezavisnost krajem dvadesetog veka azerbejdžanski narod dobio je mogućnost da potpuno iskoristi svoja prirodna bogatstva. Azerbejdžan, koji je u celom svetu poznat kao drevni kraj nafte još sredinom devetnaestog veka uveo je industrijski način eksploatacije nafte. Bušotina koja je napravljena 1848. u Bakuu, na nalazištu Bibiebat, izbacila je fontanu nafte i time započela industrijski način eksploatacije „crnog zlata“. Već 1899. Azerbejdžan je zauzeo prvo mesto u svetu po eksploataciji i preradi

100 kilometar od Bakuu, na nalazištu Naftno kamenje, koje je u to vreme bilo jedinstveno. Na taj način počela je nova faza eksploatacije u moru. Azerbejdžan je prvi u svetu počeo da crpi naftu na otvorenom moru.

Sedamdesete i osamdesete godine XX veka obeležila su do tada neviđena dostignuća naftne industrije, to su bile godine njenog daljeg razvoja i jačanja materijalno tehničke baze. Tih godina azerbejdžanski naftaši otkrili su nalazišta koja se nalaze dublje u moru. Kao rezultat namenskih mera u tom periodu je naftna industrija ojačala i bila je stvorena široka infrastruktura. Kako bi se koristila morska nalazišta u republiku su uvezeni uređaji za bušenje, specijalizovana plovila za građevinske radove na moru, tehnika i oprema, izgrađena je fabrika za dubokovodne uređaje u Bakuu. Pored toga dogodio se veliki pomak u razvoju petrohemijske, prerade nafte i naftnoj mašingradnji.

Posle „Ugovora veka“ iz 1994., pet godina kasnije dogodilo se još nešto izuzetno važno: Aprila 1999. uz učešće predsednika Azerbejdžana, Gruzije i Ukrajine održana je ceremonija puštanja u rad naftovoda Baku - Supsa i terminala Supsa koji se nalazi na crnomorskoj obali Gruzije. Preko luke Supsa počeo je izvoz nafte sa nalazišta Čirag na svetsko tržište, i po prvi put je azerbejdžanska nafta potekla na sever, a ne na zapad.

Realni život još jednom je potvrdio osnovanost fleksibilne izvozne strategije izgrađene na dugoročnim strateškim interesima Azerbejdžana koju je odredio dalekovidni nacionalni lider Hejdar Alijev.

Jedan od osnovnih pravaca naftne strategije Azerbejdžana je izvoz nafte na svetska tržišta. Uspesno je završen veliki rad na realizaciji projekta glavnog izvoznog naftovoda Baku-Tbilisi-Džežhan, koji je predviđen za obezbeđenje dugoročnih interesa Azerbejdžana, razvoj ekonomske saradnje širokih razmera i sve veći izvoz nafte na svetska tržišta.

Uspesna naftna strategija danas je pretvorila Azerbejdžan u državu koja je prva razradila ogromni energetske potencijal Kaspijskog mora i koja je stvorila kvalitativno novi model razvoja regiona i proširila političke i ekonomske veze između Evrope i Azije odigravši važnu ulogu u razvoju Kavaskog saobraćajnog koridora. Državu, koja ima veliku težinu u regionu Kaspijskog mora i oko njega, koja je postala jedan od svetskih centara nafte. ■

Saradnja sa Srbijom

AZERBEJDŽAN USKORO MEĐU NAJVEĆIM INVESTITORIMA

Nedugo pošto je predsednik Azerbejdžana Ilham Alijev posetio Beograd juna ove godine, u Srbiju je doputovala delegacija stručnjaka iz te zemlje. Oni su sredinom jula imali tridesetak sastanaka na kojima su im predstavnici Srbije predstavili mnoštvo projekata, a gosti su posetili Beograd, Novi Sad, Šabac i Apatin, kao i pančevačku fabriku veštačkih đubriva.

Azerbejdžan je zainteresovan za izgradnju luke na Savi kod Šapca, intermodalni terminal za kombinovani transport i gradnju preostalih deonica Koridora 10 kod Pirota i Grdelice. Srpske fabrike i nekretnine takođe su zanimljive za Azerbejdžan, a za otvaranje zajedničkih preduzeća u Srbiji i Azerbejdžanu postoji obostarana zainteresovanost. U Bakuu je početkom septembra boravio ministar spoljnih poslova Srbije Vuk Jeremić, a ključna tema u njegovim razgovorima sa najvišim zvaničnicima Azerbejdžana, pre svega sa predsednikom Alijevom, bila je ekonomija. Ministar Jeremić je izrazio očekivanje da će Azerbejdžan do kraja 2012. biti jedan od najvećih investitora u Srbiji.

„Rukovodstvo Azerbejdžana ima nameru da učestvuje u finansiranju i izgradnji ovog strateškog projekta... Razgovarali smo i o investicijama

Bilateralnu ekonomsku saradnju Srbije i Azerbejdžana karakteriše, prema podacima PKS, konstantan rast izvoza iz Srbije

O mogućem učešću Azerbejdžana na izgradnji koridora 11 govorili su ministri Jeremić i Milutin Mrkonjić. „Rukovodstvo Azerbejdžana ima nameru da učestvuje u finansiranju i izgradnji ovog strateškog projekta... Razgovarali smo i o investicijama

u nekoliko velikih državnih preduzeća u Srbiji“, rekao je Jeremić.

Krajem ove godine trebalo bi da budu održani sastanak međudržavnog komiteta dve zemlje i biznis forum srpskih i azerbejdžanskih privrednika. Očekuje se da će tada biti potpisani ugovori o investiranju.

Bilateralnu ekonomsku saradnju Srbije i Azerbejdžana karakteriše, prema oceni Privredne komore Srbije, mali obim robne razmene, uz konstantan rast izvoza iz Srbije. Tokom 2010. je izvoz iz Srbije u Azerbejdžan vredio 5,74 miliona dolara, a uvoz 735.000. U prva dva meseca 2011. izvoz je izneo 514.000, a uvoz 112.000 dolara. Kao perspektivne oblasti privredne razmene dve zemlje navedeni su poljoprivredno prehrambeni sektor, lekovi i medicinska opre-

Tašmajdanski park obnovljen sredstvima Vlade Azerbejdžana: Predsednici Alijev i Tadić kraj drveta prijateljstva

ma, nameštaj, podni pokrivači i obloge, hartija i karton, prozori, građevinska opera-

tiva, mašine i uređaji za poljoprivrednu proizvodnju, privredna vozila... ■